

Referat fra 13. møde i det rådgivende udvalg for Den Danske Naturfond

Afholdt:	Den 17. nov. 2021 kl. 10.30 – 13.30
Sted:	Den Danske Naturfond
Til stede:	Egon Østergaard - Dansk Ornitologisk Forening; Troels Garde - Kommunernes Landsforening; Lone Andersen - Landbrug og Fødevarer; Per Kølster - Økologisk Landsforening; Charlotte Moshøj - Det Grønne Kontaktudvalg; Gustav Garth-Grüner - Bæredygtigt Landbrug. Torben Kaas - Danmarks Sportsfiskerforbund; Claus Lind Christensen - Danmarks Jægerforbund; Thorbjørn Eriksen - Friluftsrådet; Jan Søndergaard - Dansk Skovforening;
Afbud:	Jørgen Primdahl - Københavns Universitet; Maria Reumert Gjerding - Danmarks Naturfredningsforening; Flemming Skov - Aarhus Universitet;
Endvidere deltog	Bestyrelsesformand Bengt Holst, direktør Flemming Nielsen; Frederik Møller, Uffe Rasmussen, Astrid Haug (medierådgiver), Jacob Toft Hansen (It34), Mads Jakobsen (ref.).

REFERAT:**Velkomst og introduktion ved Bengt Holst**

Bengt bød velkommen og nævnte, at det var det første fysiske møde i udvalget siden hans start i fonden. Han var samtidig meget glad for det fine fremmøde og for at medlemmerne dermed fortsat prioriterer arbejdet i udvalget.

På det seneste møde var der drøftet mulige emner til kommende møder. Tak for de fine input. Punkterne til dagens dagsorden var valgt med udgangspunkt i disse forslag fra udvalget.

1. Nyt fra fonden siden sidst

Fonden gav en kort status for de samlede projektaktiviteter siden starten i 2015. Herefter orienterede fonden om forløbet af call 2020/2021, hvor der er givet støtte til i alt 25 projekter med et samlet budget på ca. 13,5 mio. kr. Endelig var der en introduktion til de projekter, som er igangsat siden marts 2021. Det drejer sig om Villestrup Enge ved Rold Skov, Gjellerup Enge ved Herning, Ulkestrup Lyng i Store Åmose og Lerbjerg Skov ved Lejre. Fonden orienterede også om 2 projekter, som der herudover arbejdes på at realisere – forhåbentlig inden for de nærmeste par måneder.

På baggrund af præsentationen var der en diskussion om muligheden for at betale mere end markedsprisen for jord for på den måde at sikre yderligere projektmuligheder. Samt om fraværet af projekter i det nordsjællandske område. Fsva. call-projekterne var der spørgsmål til, om call-processen giver anledning til at identificere nye, større projekter. Fonden svarede, at call-projekterne giver et øget lokalkendskab og dermed også et bedre kendskab til projektmulighederne i de enkelte landsdele. Der blev også spurgt til evalueringen af call-projekterne generelt, også på lang sigt. Fonden kunne henvise til den foreløbige evaluering, som er udarbejdet på baggrund af de første 2 call-runder. Evalueringen er vedlagt referatet.

2. Helårsgræsning - Hvordan blev opbakning til mere natur til hed modstand?

Arbejdet med helårsgræsning, rewilding-projekter og naturnationalparker har det seneste år været præget af en ophedet debat og en række dyreværnsager. Og efterhånden er der flere steder opstået en ret markant lokal modstand mod denne type projekter. Debatten har ikke været særlig konstruktiv – uanset holdninger.

Kommunikationsrådgiver Astrid Haug var inviteret til at give sit syn på forløbet set udefra og sine bud på, hvordan man kan komme videre i debatten og også i fondens kommunikation. Astrid gav med udgangspunkt i eksempler fra diskussionen om helårsgræsning og rewilding-projekter på de sociale medier sine bud på, hvad man skal være opmærksom på, og hvad man kan gøre i den videre kommunikation. Nogle bud var fx at fokusere på de mange, som stadig er modtagelige for gode argumenter, at fortælle de gode historier, at finde vinkler som alle eller mange kan være enige om, at bruge aktører, som mange lytter til samt at forsøge også at fremføre og dele sine argumenter og historier på andres platforme. Oplægget er vedlagt (kun til intern brug - må ikke deles).

Det var en gennemgående holdning i udvalget, at alle oplever en stor frustration i forhold til debatten. Det gjaldt debatformen fra både tilhængere og modstandere af helårsgræsning og rewilding. Det blev bl.a. bemærket, at nogle tilhængere af rewilding tilsyneladende ofrer sagligheden og den videnskabelige metode til fordel for sagen. Flere medlemmer påpegede, at debatformen i sig selv gjorde det vanskeligt at diskutere og dermed udbrede helårsgræsning som koncept og mange efterspurgte, hvad man kan gøre proaktivt. Bl.a. blev der spurgt til, om man kan udelukke de mest kritiske og rabiate indlæg.

Naturfonden har også været i fokus og kritiseret for sine projekter med helårsgræsning i Mols og Bøtøskoven. Fonden nævnte, at man har måtte udvikle et etisk kodeks for indlæg på fondens platforme. Samtidig har man brugt meget tid på at svare på indlæg og frasortere uacceptable indlæg på fx facebook. Oplevelsen er, at det har virket i forhold til, at debatten nu fremstår mere sober. Fonden henviste også til DN, som konstruktivt prøver at formidle en række positive historier i relation til helårsgræsning.

Det var den generelle holdning i udvalget, at fonden har håndteret kritikken og debatten på de sociale medier godt. Modsat var der en stor utilfredshed og frustration over processen i forbindelse med udvælgelse af de nye naturnationalparker, hvor flere fandt at både beslutningsprocessen og debattene har skabt en bred og ødelæggende modstand mod konceptet bag rewilding og naturnationalparkerne. Mange hæftede sig ved, at der i forbindelse med naturnationalparkerne ikke har været den fornødne inddragelse og forudgående debat. I den sammenhæng blev det fremhævet, at fonden i sit arbejde forsat skal have vægt på lokal inddragelse og formidling.

Det blev bemærket, at kritikken ofte tager udgangspunkt i noget man frygter eller er bange for at miste. Opfordring var derfor hele tiden at finde gode eksempler på, at helårsgræsning godt kan lade sig gøre og de gode historier, der kan fortælles i den sammenhæng.

Fonden blev opfordret til at holde fast i sin tilgang til naturpleje og græsning. Men samtidig også til at blive mere præcis i forhold til, hvad man vil og ikke vil. Fx at man selvfølgelig benytter dyr til græsning og derfor hegner. Men måske også at man ikke bruger meget eksotiske dyr og høje hegn, hvis det er valget. Og at man benytter sig af helårsgræsning i nogle projekter men måske

ikke i andre. Bengt Holst takkede for indlæggene og var enig i, at man skal være tydeligere i kommunikationen i forhold til, hvad man konkret gør og hvorfor.

3. Kortlægning af fremtidens projekter – hvor er de henne?

Selv om fonden får forslag til projekter fra mange sider, er der dog en risiko for at overse mulige projekter. Fonden har derfor igangsat et samarbejde med landinspektørfirmaet LE34 om at kortlægge mulige projekter. Målet for den konkrete analyse er at kortlægge potentielle projekter, som både kan have en høj naturværdi (bioscore), have en klimaeffekt (lavbundsjorde) og som har en vis sandsynlighed for at kunne realiseres indenfor en kortere tidshorisont (få ejere).

Analyseværktøjet er endnu under udvikling og skal derfor mest ses som et eksempel på en metode. De valgte parametre vil således kunne erstattes af andre.

Jacob Toft Hansen fra It34 præsenterede de foreløbige resultater af GIS-analysen. Præsentationen er vedlagt. Der var en lang række synspunkter og input til analysemulighederne. Der blev spurgt til kriterier vedr. arealstørrelse og det blev bemærket, at mange små arealer indeholder store naturværdier. Der blev spurgt til, om bioscoren også i tilstrækkelig grad kan vise de potentialer, der er for naturudvikling og som er en vigtig parameter for valg af projekter. Blandt andet blev det nævnt, at nogle af fondens igangværende projekter formentlig før genopretningen har haft en lav bioscore – fx Bøtøskoven. I den sammenhæng blev det diskuteret, om fonden skal have fokus på bevarelse af natur eller genopretning af natur.

I forhold til lavbundstemaet blev der stillet spørgsmål ved, om timingen. Der er mange initiativer på området i øjeblikket og fonden kunne overveje også at købe arealer, når genopretningen er gennemført. Som alternativ blev der peget på muligheden for kystnære projekter. Muligheden for projekter i tilknytning til den kommende 3. periode for vandplaner blev også nævnt. Ikke for at bidrage til de direkte vandplanindsatser men for evt. at løfte naturindsatser i tilknytning til disse projekter. Muligheden for at identificere projekter i samarbejde med nationalparkerne blev nævnt, og der blev også peget på naturparkerne udpeget i regi af Friluftsrådet. Her er en stor del af kortlægningen allerede sket i en bottom-up proces. Endelig blev der spurgt til muligheden for at arbejde med natur i landbrugslandet.

Fonden takkede for de mange input og nævnte, at det viste værktøj endnu ikke er færdigudviklet og kun skal ses som et eksempel på en arbejdsmetode. Andre parametre vil kunne indgå, ligesom

den nuværende kortlægning af projektmuligheder på baggrund af forslag mv. vil fortsætte. Resultatet af udviklingsarbejdet vil blive præsenteret på et senere møde.

Medlemmerne og deres organisationer blev i øvrigt opfordret til fortsat at fremsende projektforslag. Projektforslag fra lokale organisationer, kommuner og lodsejere skal således fortsat være en meget væsentlig kilde til nye projektideer. Det blev i den forbindelse også nævnt, at både lokale DN og sportsfiskerforeninger har været gode til at bidrage med en del projektforslag i forbindelse med det seneste call.

4. Kommende emner i udvalget

Med udgangspunkt i den tidligere drøftelse af mulige emner foreslog fonden, at det næste møde fokuserer på den konflikt mellem brugere og naturhensyn, som også er kommet til udtryk i diskussionen om naturnationalparkerne. Mødet skulle i givet fald have form af en ekskursion til Bidstrup-skovene, hvor der dels er planer om en naturnationalpark og hvor fondens nye areal Lerbjerg Skov ligger.

Forslaget blev positivt modtaget. Der planlægges en tur i foråret/forsommeren.